

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

VI. Vtrum essentia diuina sit de ratione attributorum; & hæc omnia & singula de ratione & quidditate singulorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

cum nos habeamus proprium, & adæquatum conceptum essentia hominis; nec vero etiam possimus ullum proprium, formalem, & essentialiter conceptum hominis formare, quo non includatur rationale; nec denique sit ullum fundamentum, propriam essentiam hominis absque propria differentia concipiendi, non possumus negare rationale esse de ratione, & conceptu hominis, etiam iuxta nostrum concipiendi modum. Secus se res habet cum Essentia diuina, quam nec adæquatè intelligimus; & in qua id ipsum, quod intelligimus, imperfectè intelligimus, ac per analogiam solum ad res creatas; quæque etiam sine formali conceptu attributorum à nobis, quæ talis est, concipi potest; & in qua denique, iuxta imperfectum nostrum concipiendi modum, est fundamentum concipiendi Essentiam sine attributis; eo quod attributa concipiuntur per modum passionum, quæ in rebus creatis re ipsa sunt, extræ essentias ipsarum: hoc enim sufficit, ut saltem ratione nostra, non solum attributa ab Essentiâ diuinâ distinguamus, sed etiam ita concipiamus diuinam Essentiam, ut in eo conceptu attributa non includantur; licet reuera obiectiue, & à parte rei sint de Essentiâ.

DVBIUM VI.

Vtrum Essentia diuina sit de ratione Attributorum; & hæc omnia, & singula de ratione vnus cuiusq; eorum.

S. Thomas 1. p. q. 13. a. 4.

In hac re eadem est sententiarum varietas, quam in præcedente dubio retulimus. Primo enim Scotus vna cum suis asseclis negat, attributa etiam à parte rei aut includere essentia; (sicut nec proprietates rei includunt essentiam, nec ab ea includuntur) aut se inuicem.

Secundo alij docent, attributa omnia, & singula, etiam nostro concipiendi modo, includere, & essentiam, & se mutuo. Ita expressè Torres cit. 1. q. 28. a. 2. disp. 2. dub. vi. Molina eod. a. 2. disp. 4. Bannes, & Zumel ibidem, Suarez lib. 1. de Deo cap. 12. & 13. qui docent, attributa quidem absoluta non tantum includi in conceptu Essentiæ, sed etiam vicissim in suo conceptu includere essentiam, eandemque proinde etiam esse rationem attributorum inter se; ita ut quodlibet respectu alterius sit quasi transcendens, nec vnum possit definiti perfectè, nisi cætera omnia in definitione ponantur, imo ut loquitur Molina disp. 4. Cætera sunt ratio, & essentia cuiusque aliorum; ac proinde quodlibet de quolibet formaliter etiam in abstracto prædicetur. Idem de diuina Essentia, quod scilicet in ratione formali attributorum singulorum includatur, docent Henricus in sum. art. 3. 2. q. 4. Ariminenis in 1. d. 8. q. 2. a. 2. Maior q. 1. Aureolus d. q. 5. q. vn. a. 3.

Tertio alij communiter docent, re ipsa quidem attributa singula includere tam essentiam, quam attributa cætera omnia, at nostro tamen concipiendi modo, non item.

Assertio I. Attributa omnia, & singula obiectiue, & à parte rei essentialiter includunt essentiam diuinam. Ita communis Doctorum, quos pro secunda sententia citauimus, quibus accedunt Capreolus in 1. d. 8. q. 4. a. 2. Marfilus in 1. q. 12. art. 3. Ockam. in 1. d. 2. q. 2. Gabriel. d. 2. q. 1. art. 2. & alij. Idemque significat S. Thomas. locis cit. dub. præced. Probatur. Attributa enim singula essentialiter sunt entitates increatae, ut omnes fatentur; sed re ipsa non est alia entitas increata, quam ipsa essentia diuina, ex dictis dub. præced. & infra q. seq. dub. 1. Ergo attributa singula re ipsa essentialiter sunt ipsa essentia diuina; ac proinde hæc re ipsa est de essentia singulorum.

Assertio II. Attributa diuina singula obiectiue, & à parte rei essentialiter includunt cætera attributa omnia. Ita præter citatos pro secunda sententia, docent Durandus in 1. d. 2. q. 2. num. 7. Heruæus quodlibeto 3. q. 3. Ockam, & Gabriel locis citatis. Qui duo dicunt attributa ita esse idem cum alijs, ut cum seipsis, &c. Probatur. Quia omnia attributa diuina re ipsa includuntur in essentia, ut dictum dub. præced. ac rursum essentia diuina includitur in attributis omnibus, & singulis ex assert. præced. Ergo & attributa omnia, & singula includuntur in attributis omnibus & singulis. Consequentia patet. Quia quicquid includit aliquid, in quo includuntur plura, id ipsum includit etiam hæc plura. Vtramque assertionem sæpè tradunt SS. Patres, ut colligi potest ex his, quæ retulimus dub. præced. & supra dub. 2.

Eandem pluribus confirmat Gillius lib. 2. tract. 1. cap. 1. qui tamen num. 8. & 12. rectè notat, magis propriè dici in Deo esse vnicam rationem essentialiter significatam inadæquatè nominibus singulorum perfectionum, eamque secundum se, & prout abstrahit ab hoc vel illo nomine, essentialiter esse omnem perfectionem, quæ attributa, & perfectiones diuinas se mutuo includere; quia hæc ipsa inclusio iam supponit distinctionem earumdem: quia ubi non est propriè distinctio, nec propriè etiam inclusio esse potest: prout verò attributa ratione nostrâ distinguuntur, se mutuo non includunt, ut dicemus.

Assertio III. Attributa diuina, secundum imperfectum nostrum concipiendi modum, Essentiam formaliter non includunt. Ita Albertus in 1. d. 8. art. 3. & 4. Alensius in 1. p. q. 49. & q. 51. m. 1. Richardus d. 3. a. 2. q. 1. Capreolus d. 8. q. 4. a. 2. Ægidius d. 2. p. 1. q. 3. a. 2. Valquez 1. p. disp. 119. c. 2. Gillius lib. 2. tract. 2. cap. 7. num. 7. Probatur. Quia tamen quidem attributa positiua singula formaliter, ac nostro etiam modo concipiendi, dicantur rationem substantiæ diuine, ut dicitur q. 7. non tamen rationem essentia; sed potius, iuxta communem notionem attributi ab omnibus concessam, dub. 1. rationem quasi proprietatis, ratione nostra in Essentiâ radicata; ita ut proinde etiam singula, quatenus formaliter ab essentia diuina ratione nostra distinguuntur, vendicent sibi infinitam perfectionem, non simpliciter, sed in suo genere, ut sæpius dictum, præsertim dub. 3. & 5. Alias, iuxta eundem nostrum concipiendi modum, attributa includerent rationes pugnantes, nimirum & rationem essentia, & rationem proprietatis quasi superadditæ ad essentiam. Idem sentiunt SS. Patres, qui docent, attributa non

signifi-

significare ipsam essentiam, sed aliquid circa ipsam essentiam, quos retulimus dub. præced.

4 Assertio IV. Attributa diuina, secundum imperfectum nostrum concipiendi modum, non includunt formaliter se mutuo. Ita S. Thomas opusc. 72. resp. ad q. 4. & 1. p. q. 13. a. 4. & lib. 1. cont. gent. cap. 35. Bonaventura in 1. d. 8. a. 1. quest. 1. Albertus, Richardus, Capreolus locis citatis, Gregorius de Valentia 1. p. q. 13. p. 5. Vasquez cit. disput. 119. c. 2. Gillius lib. 2. Tract. 1. cap. 8. num. 4. qui rectè notat, hanc esse communem sententiam veterum Theologorum.

Probatur assertio ex dictis supra dub. 3. & 5. Primo. Quia attributa diuina singula id solum formaliter, secundum imperfectum nostrum concipiendi modum, includunt, quod exprimitur conceptu formali, quem sub nomine cuiusque attributi de Deo formamus: at vero conceptus formales cuiusque attributi, cum sint à rebus creatis desumpti, non exprimunt omnes alias aliorum attributorum perfectiones, sed tantum singulas singuli; quales nempe sub eodem nomine formaliter, in rebus creatis, respondent ipsi diuinis perfectionibus: Ergo attributa formaliter, iuxta imperfectum nostrum concipiendi modum, non includunt omnes omnium attributorum perfectiones, sed solum propriam singula.

5 Secundo. Si attributa omnia, & singula, etiam iuxta nostrum concipiendi modum, essent de ratione intrinseca vniuscuiusque, tunc & nomina attributorum omnia essent synonyma; nec etiam analogicè quidem Deo, & creaturis essent communia: Vtrumque est absurdum: Ergo, &c. Sequela maioris probatur. Quia nomina attributorum significant formaliter id, quod nostro concipiendi modo est de ratione, & essentia vniuscuiusque attributi; Ergo si nostro etiam concipiendi modo, attributa omnia sunt de ratione singulorum, nomina attributorum singulorum formaliter significant omnia attributa: esto alioquin ex comuni notione, & prima impositione, ea omnia non significant; quod non obstat synonymiæ: Satis enim est, quod ex usu, & accommodatione ad hanc materiam diuinam, eandem planè significationem habeant; quia in significatis nominum non attenditur vnde, sed ad quid significandum formaliter vsurpentur. Vocabulum enim Hebraicum, *El*, & Græcum *θεός*, & Latinum *Deus*, sunt synonyma, licet primum à fortitudine, secundum ab intuitione, tertium à dando appellationem sortiantur. Neque propterea, quod ex vi, & etymologia nominis, magis apertè Hebraicum quidem fortitudinem, Græcum prouidētiam, Latinum beneficentiam significant, idcirco ea nomina, desinunt esse synonyma. Quod si formaliter, & directè singula nomina attributorum significant omnia attributa; Ergo nec analogicè sunt communia creaturis: quandoquidem significatio talis nominis, sapientiæ v. g. qua formaliter significatur bonitas, iustitia, misericordia, &c. nec analogicè quidem communis est creaturis.

6 Alia ratio est nominis concreti, & abstracti, v. g. Dei, & Deitatis; definitionis, & definiti; quia concretum habet duplex significatum, materiale, & formale; quale non habet abstractum. Definitio sub

duplici conceptu significat; definitum sub vno: at vero simplicia nomina abstracta, si in formali significatu nō differūt, nullo modo possunt differre: nam quod explicitè vnum magis, quam alterum significare dicuntur, si directè alioquin, & ex mente, ac vsu loquendi, æque directè omnia significant, solam diuersitatem indicat ex parte Erymi, seu primæ impositionis vniuscuiusque nominis, non ex parte significationis, aut proprii modi significandi, quem hic, & nunc, seu in tali materia habent: quæ diuersitas significandi non obstat synonymiæ, vt dictum.

Neque verò attributa diuina tantum distinguimus ratione, sicut abstractum à concreto eiusdem formæ, aut sicut definitionem à definito; aut sicut transcendens ab ente particulari; sed planè vt formas, seu perfectiones formaliter distinctas.

Quis enim cogitans de sapientia diuina, simul habet conceptum iustitiæ, aut huius conceptum existimat, esse velut prioris explicationem, vel conceptum transcendentalem, aut aliquid huiusmodi?

7 Eadem est doctrina SS. Patrum; nominatim S. Bernardi, quem citauimus dub. 4. & Basilij lib. 1. cont. Eunomium: *Quæ contra* (nomina diuina) *si ad vnum tendunt significatum, necesse est, vt inter se idem valeant, sicut fit in multis vocibus; sicut cum simonem, Petrum, Cepham, eundem dicimus: quare si quis audit inalterabilem esse Deum, ad inuasibilitatem subducitur; & qui audit impassibilem, ad creandi virtutem deferretur; quæ confusione quid vnquam absurdius fiet, quam si cum propriam cuiusque nominis potestatem abstuleris, contra communem consuetudinem & doctrinam spiritus leges ponas? Qui autem aliter quandoque locuti videntur, iuxta sensum primæ, & secundæ assertionis accipiendi sunt.*

Quæ verò contra has duas posteriores assertiones, obijci possunt, soluta sunt dubio præcedenti: Vnum solum adhuc superest. Nam substantia in Deo formaliter est essentia: Attributa formaliter includunt substantiam: Ergo formaliter etiam essentiam. Respondetur maiorem esse falsam, si vniuersaliter accipiatur, vt debet. Substantia enim in Deo non tantum formaliter est essentia; sed etiam suppositum, item relatio, & attributum ac prædicatum quodlibet Deo intrinsecum, vt dicitur dub. 7. Ergo etiam si attributa formaliter includant rationem substantiæ, non tamen rationem Essentiæ.

DVBIVM VII.

An, & quæ ratione attributa tam de diuina essentia, quam hæc de illis, atq; etiam illa de semutuo prædicari possunt, etiam in abstracto.

S. Thomas 1. p. q. 13. a. 3. & 12.

1 Posset quidè hæc dubitatio differri ad questionem septimam, vbi agit de diuinis nominibus; sed quia in identitate, & distinctione diuinorum attributorum fundatur, ac prædicari etiam propriè notam est nominum, quam rerum, idcirco rectè hoc loco expenditur.

Notandum autem attributa diuina vel compara-